

Adelen i Danmark.

Emil Elberling.

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/nto/nto_3rk-PDF/nto_3rk_0010_89830.pdf

pdf genereret den : 24-1-2006

Adelen i Danmark.

Af

Emil Elberling.

Danmarks Adels Aarbog. Udgivet af en Forening. Redigeret af H. H. Hjort-Lorentzen og A. Thiset. 1902. Nittende Aargang. København. Vilh. Trydes Boghandel.

Naar man vil foretage nogen Undersøgelse, vedrørende Adelen her i Landet i vore Dage, dens Talrighed, dens personlige Forhold og dens offentlige Stilling, vil man naturlig være henvist til »Danmarks Adelsaarbog«, der nu foreligger i 19 Aargange, som til den vigtigste Kilde. Den vil i hvert Fald give et righoldigt og omhyggelig samlet Materiale, selv om man ved sin Behandling af dette vil komme til væsenlig andre Slutninger, end dens Udgivere sikkert have tænkt sig. Spørger man saaledes om Adelens Talrighed, vil man der finde opgivet alle de Slægter eller selvstændige Linjer af Slægter, der enten fra gammel Tid have hørt til den danske Adel — de ere nu ikke ret mange — eller senere ere blevne optagne deri — jævnlig uden synderlig Fortjeneste eller anden Adkomst, samt alle de enkelte Personer, der høre til disse Slægter eller ere indgiftede deri, hvor som helst de end monne opholde sig. Saavidt jeg har kunnet regne, bliver det samlede Tal af saadanne Slægter 235. Men i Virkeligheden er dette Tal altfor højt, naar man vil vide, hvor talrig Adelen er her i Landet; thi det om-

fatter desuden alle de Slægter, der ere gaaede tabt ved Løsrivelsen af Landskaber fra det danske Rige (Skaane, Norge, Slesvig og Holstein), eller som i Tidernes Løb ere udvandrede til fremmede Lande (især Tyskland), eller som altid have boet i Udlandet og kun af en eller anden ret tilfældig Grund ere blevne optagne i den danske Adel. Enhver kan dog sige sig selv, at hvor megen Interesse disse Slægter end kunne have for Elskere af Stamtavler, kan den danske Adel dog ikke have den allermindste Nytte eller Støtte af dem, og det gør vistnok paa de fleste Læsere et løjerligt Indtryk, naar de se den næsten barnlige Glæde, hvormed Aarbogens Udgivere omtale det lykkelige Fund af en eller anden hidtil ukendt Gren, end sige af en hel Slægt, der mentes at være uddød, men nu viser sig at leve et eller andet Sted — i Udlandet.

Man finder derfor i Adelsaarbogen 10 rent norske Slægter (Anker, Aubert, Falsen, Galtung, Heubsch, Huitfeldt, Knagenhjelm, Sundt, Weringskjold og Wibe) og ligesaa mange svenske (Beck-Friis, Bildt, Flindt, Gyllenstjerna, Lövenstjerna, Ramel, Trolle, Walkendorff og Wleugel); endvidere 4 slesvigske (v. Andersen, de Hofman, Hobe-Gelting og Schack) og 4 gamle holsteinske Adelsslægter (Blome, Heintze, Wesmer-Saldern og Reventlow-Criminil) samt 2 oprindelig danske, der nu kun ere bosatte i Holstein (Hjelmcrone og Willemoes-Suhm). Men foruden disse 30 — af hvilke vistnok kun Schack kan og vil regnes for at være dansk, er der endnu 15 Slægter, som alene bo i Tyskland (Dorrien, Grubbe, Gähler, Haugwitz-Hardenberg-Reventlow, Høegh, Ladiges, Levetzow, Luckner, Mansbach, Restorff, Schulenburg, Stenglin, Thienen, Waltersdorff og Waldenburg), og 5, der bo i andre Lande i Europa, nemlig Ferri i Østerrig, Glücksbjerg, d. v. s. Decazes i Frankrig, Hambro i England, Lunzi i Grækenland, d. v. s. paa de joniske Øer, og Tuxen i Rusland, samt endelig 2, der helt eller fortrinsvis bo i Nordamerika (Astrup og Bretton) og 3 andre, som

ret ligelig dele sig mellem Tyskland og Nordamerika (Fischer-Benzon, Ehrenstein og Wasmer), men intet have med Danmark at skaffe. Fradrages alle disse, svinder Tallet 235 ind med mere end en Femtedel og synker ned til 180 — eller vel rigtigere til 181, idet Schack bør holdes udenfor denne Beregning.

Dog dermed er man langt fra færdig; thi fornuftigvis bør ogsaa fraregnes alle de Slægter eller dog alle de Grene af disse, som have bosat sig — eller altid have boet — i Udlandet, fortrinsvis Tyskland, medens kun en enkelt, stundom endog en liden Gren, bor her i Landet. Vistnok vil man ogsaa mellem disse Slægter, ligesom mellem de ovennævnte norske og svenske, finde nogle, man nødig vilde se udskilte, fordi de ved deres Navne ret egenlig høre til den gamle danske Adel; men de maa alligevel næsten alle regnes for at være helt tabte for denne, for saa vidt som de nogensinde rigtig have hørt til den. Der er saaledes i Sverige selvstændige Linjer af Slægterne Barnekow og Rosenkrantz, hvorhos de fleste af Falkenskjold og Reedtz bo der; i Norge findes egne Linjer af Klöcker, Krabbe, Lowzow, Løvenskjold, Munthe-Morgenstjerne, Scheel, Trampe og Wedel-Jarlsberg, i Sydamerika af Krabbe og i Australien af Bertouch, medens der af Kaas er baade en norsk, en ungarsk og en nordamerikansk Linje, foruden den danske. Endvidere gælder det om følgende oprindelig tyske Slægter, at kun en mindre Del af Slægten virkelig har sluttet sig til Danmark, medens Størsteparten altid har været fremmed herfor, skønt man imellem dem kan finde nogle af vore store Lensbesiddere: Bernstorff (-Gyldensten), Brockdorff, Buchwaldt, Harbou, Linstow, Lützu, Plessen (Scheel-P.), Reventlow og Schimmelmänn, tildels ogsaa Bülow. Er det andet end Øjenforblændelse, naar man vedbliver at regne alle disse Slægter i deres Helhed med til den danske Adel, skønt de hverken ved Ophold eller Besiddelse er knyttet til Danmark? Vistnok er den Mulighed ikke udelukket, at en eller anden uden-

landsk Adelsmand kan nære en vis Velvilje for Danmark, som han skylder sin Adelsrang, eller hvorfra hans Forfædre engang have draget bort, eller at en Ætling af en saadan Slægt i Tidens Løb kunde vende tilbage til det gamle Fædreland, og efter at have vundet Indfødsret hævde sin Stilling som dansk Adelsmand; men sligt vil dog sikkert være en Undtagelse. Det vilde derfor i høj Grad lette Oversigten og give et sandere Billede af det virkelige Forhold, hvis Adelsaarbogens Udgivere kunde beslutte sig til at udskille til en særlig Afdeling alle de Slægter eller Grene, der kun ved Navnet og Adelspatentet ere knyttede til den danske Adel, men ellers ere Danmark aldeles uvedkommende. Den virkelig danske Afdeling vilde næppe optage Halvdelen af Adelsaarbogens nuværende Omfang.

At foretage en Optælling af alle Medlemmerne i de enkelte Slægter vilde ikke lønne Umagen, og der er saa meget mindre Grund dertil, som man ved at gaa Adelsaarbogen ordentlig igennem snart vil faa Øjet op for, at største Delen af den indenlandske Adel, forsaavidt den ikke holdes oppe ved Godsbesiddelse, er stærkt paa Veje til at synke ned i og smelte sammen med Middelstanden baade i Henseende til sine Livsstillinger og ved talrige »Mesalliancer«. Ja man kan næsten sige, at medens Medlemmerne af de egenlige Godsejerslægter som Regel gifte sig indenfor denne samme Kreds, er det ligefrem en Undtagelse, naar der i de andre Slægter indgaas et »jævnbyrdigt« Ægteskab.*)

*) Jvf. A. Thiset's Ytringer i »Aarbøger for nordisk Oldkyndighed« 1902, S. 33: »Hvis Vallø Stift havde bevaret sin oprindelige Fundats, der i sin sjette Artikel krævede 16 Ahner som Betingelse for Indskrivning, havde Stiftet forlængst ophørt at eksistere af Mangel paa Tilgang. Intet betegner mere den store Forskel, der er paa Adelen's Stilling i Samfundet i Tiden før 1660 og i Nutiden, end dette, at dengang kunde saa at sige hver eneste Adelsmand, selv den usleste og fattigste, fremvise sine 16 Ahner, men nu kan saa at sige ikke en eneste Adelsmand gøre dette, end ikke den fornemste og rigeste«.

Selvfølgelig er saadant Samgifte med borgerlige Slægter forsaavidt heldigt, som der derved bringes nyt Blod ind i Adelen — i England erkendes jo slet ikke Begrebet »Mesalliance«, men her glide rigtignok ogsaa efterhaanden alle de yngre Linjer af Adelslægterne ned i Middelstanden — men paa den anden Side, naar Samgiftet foregaar saa jævnlig som herhjemme, og naar Livsforholdene tilmed ere saa borgerlige, vil det i Længden være vanskeligt for Vedkommende — og endnu mere for Andre — at vedligeholde Forestillingen om, at disse Slægter virkelig høre med til Adelen. Det eneste, hvorved man mindes derom, er at de, saavidt de have Raad dertil, pleje at indskrive Døtrene i Vallø eller et af de andre adelige Klostre.

Naar man vil gaa nærmere ind paa, hvad der skal regnes for at svare til Begrebet Adel, har man vel ikke nødig at gaa saa vidt, som en yngre dansk Novelleforfatter — for Resten selv en af de Adelsmænd, »hvis Grevskab ligger i Maanen« — lader tvende Standsfæller udtrykke sig*), og hvorefter der ved Adel kun bør forstås »den Samfundsklasse, der er knyttet til den ved Lensvæsenet ordnede Jordbesiddelse«, altsaa dennes »Besiddere og præsumptive Arvinger«. Men man kan dog vel nok sige, at der for at fyldestgøre den almindelige Forestilling om Adel kræves, at den paagældende Slægt — eller idetmindste dens Hovedlinje — lever i virkelig Velstand og uden kunstige Midler kan holde sig oppe paa Samfundets højere Trin, saa at det ikke udelukkende afhænger af hver enkelt Persons Evner og Held, om han kan naa op dertil. Og Enhver maa vel indrømme, at naar en Slægt er gaaet saa langt ned ad Bakke som Lasson i Nørrejylland og Walkendorff i Sverige, der nu ligefrem henhøre til Almuen, bliver det snarere en Spot end en Opmuntring at skulle regnes med til Adelen. Disse Tilfælde ere visselig Undtagelser; men om saare

*) Palle Rosenkrantz, Bjørnø. S. 137.

mange Slægter gælder det, at deres Medlemmer aldeles savne Midler til at hævde deres adelige Rang, og derfor maa nøjes med tarvelige Embedsstillinger eller søge deres Underhold i rent borgerlige Erhverv. En naturlig Følge heraf er da ogsaa, at de finde deres Ægtefæller i de Omgivelser, hvori de færdes. Det hænger vel fremdeles sammen hermed, at saa mange Adelsmænd have udvandret til de nye Verdens egne, Nord- eller Sydamerika, Australien og Sydafrika, for at bryde sig en Bane. Adelsaarbogens Udgivere ere ogsaa blevne opmærksomme paa denne Fremtoning og udtale i deres Fortale 1899 Beklagelse over »de unge Adelsmænds — og det selv blandt de bedste Slægter — i vore Dage overhaandtagende Trang til at udvandre til de oversøiske Lande«, der »rummer en Fare for Adelsens fortsatte Bestaaen«.

Der er dog en anden Fare, som end mere umiddelbart truer Adelen eller i det mindste en stor Del af den, og det er selve Slægternes Uddøen. I Løbet af den sidste Snes Aar er ikke færre end 14 Slægter helt uddøde, deriblandt Bjelke, Dannemand, Kaalund, Rømer og Steensen, og desuden 9 døde paa Mandssiden, deriblandt Banner, Düring Rosenkrantz, Holsten, Mormand, Staffeldt og Wilster. Flere af disse høre til den virkelig gamle Adel, andre bære Navne med en særlig god Klang. Der kan fremdeles opregnes en lang Række af Slægter, som enten staa lige foran Uddøen, idet der kun er enkelte ældre Medlemmer tilbage, eller som kunne ventes at ville uddø i en nærmere Fremtid, eftersom der endnu kun findes kvindelige Medlemmer; det forekommer ligefrem mig, at det er paafaldende mange adelige Slægter, i hvilke der næsten kun fødes Døtre. Endelig er der ikke faa, hvis fremtidige Bestaaen hviler paa et Par enkelte Personer og deres mulige Ægteskaber. Af Slægter, der saaledes ere stærkt truede, kunne nævnes: Abrahamson, Berregaard, Carlsen, Fisker, Lützau, Løvenfeldt, Løvensen, Løvenørn, Petersdorff, Revenfeld, Selby, Stampe, Thygeson og Urne, for ikke at tale om de 4 uegenlige, Jerichau,

Jessen, Thun og Trap de Thygeson, der fra første Færd kun have omfattet kvindelige Personer og saaledes ikke kunne holdes i Live. Om flere andre gælder det, at enkelte Linjer snart ville forsvinde og i hvert Fald den Del, som endnu bor her i Landet, saaledes om Falkenskjold, Krogh og Moldrup. Der er saaledes megen Rimelighed for, at i Løbet af en 20—30 Aar mindst 30 af de i Adelsaarbogen optagne Slægter ville være helt uddøde, og at Tallet paa Adelsslægter, som have Ophold i Danmark, vil være sunket til 150, altsaa knap to Tredjedele af det hele Tal, som nu nævnes i Adelsaarbogen. Forsaavidt kan man ikke undres over, at Aarbogens Udgivere med Vemod se paa Adelens stadige Udtynding, saa meget mere, som der jo ikke er synderlig Udsigt til, at den vil kunne faa nogen Forstærkning. I det mindste have næsten alle de Slægter, om hvis Adelsskab der næredes nogen Tvivl, da Aarbogen begyndte at udkomme, efterhaanden faaet deres Ret godkendt.

Naar man vil undersøge Adelens Stilling i Samfundet og dens Indflydelse paa Folkets offentlige og aandelige Liv, vil det snart falde En i Øjnene, hvor stærk Tilbagegang der i saa Henseende har været i de sidste halvhundred Aar. Før at begynde med Landets Regering, da var det under Enevælden, før 1848, en ren Undtagelse, at en borgerlig Mand kom ind i Ministeriet: under Frederik d. 6te var der kun to, Ove Malling og Møsting, under Kristian d. 8de kun én, A. S. Ørsted. Hvor forandret er Forholdet ikke nu? I Martsministeriet, som dengang gjaldt for »Ministeriet fra Gaden«, sad dog endnu 3 Adelsmænd, V. Moltke, Bardenfleth og Knuth; i Novemberministeriet 1848—51 sad foruden de to førstnævnte Sponneck, M. Rosenørn, Reedtz, Tillisch, A. V. Scheel og Karl Moltke, altsaa ialt 8, og i Januarministeriet 1852—54 var ligeledes Halvparten — endog den større Halvpart — adelig, nemlig Sponneck, Scheel, Sten Bille, K. Moltke og Reventlow Criminil, senere Tillisch, imod Bluhme, Hansen, Bang og Simony, senere Ørsted. I det liberale Ministe-

rium 1854—59 og dets Fortsættelse 1860—63 sad derimod ialt kun 4 adelige Medlemmer, Scheele, Lyttichau, senere Krieger og Sten Bille; i Rottwitt's 1859—60 sad 2, Blixen Finecke og Jessen, og i Monrads 1864 3, nemlig O. Lützen og Nutzhorn, senere Carlsen. Senere er Forholdet stadig blevet ugunstigere for Adelen. I Bluhmes Ministerium 1864—65, som dog var meget konservativt, sad kun 3 Adelsmænd, Tillisch, O. Lütken og Karl Moltke; i Grev Frijs's, som var stærkt godsejerligt, optoges efterhaanden (1865—70) 3, nemlig Rosenørn-Teilmann, Nutzhorn og E. Rosenørn; under Holstein-Holsteinborg (1870—74) var der kun 2, Krieger og Rosenørn-Lehn, og kun 1 (den sidstnævnte) under Fonnesbech (1874—75); endelig under Estrups 19 Aars Styrelse tjente ialt kun 5, Fr. Moltke, E. Skeel, Rosenørn-Lehn, Scavenius og Reedtz-Thott. Efter den Tid, altsaa i Aarene 1894—1901, har der været 6 adelige Ministre, og nu for Tiden er der slet ingen. Vil man dele hele Tidsrummet siden 1848 i to Halvdele med 1875 som Delingsaar, vil man finde, at der i den første Halvdel har været 24, men i den sidste kun 10 adelige Ministre*).

Og det er ingenlunde alene i Henseende til Tallet, at Adelen staar tilbage, men ogsaa, naar der ses hen til den virkelige Indflydelse. Ingen vil dog vel nægte, at Estrup, Fonnesbech og Raasløf prægede Frijs's Ministerium ligesaa fuldt som Grev Frijs selv; at Hall og Fenger opvejede Holstein-Holsteinborg og Rosenørn-Lehn, og at endelig Nellesmann og Fischer, ligesom senere Ingerslev, for ikke at tale om Estrup selv, vare nok saa betydelige som E. Skeel og Scavenius, skønt disse to visselig have været blandt Adelen's bedste Repræsentanter i vort offentlige Liv, ligestillede med V. Moltke og Knuth, med Bardenfleth og Sponneck, med Blixen Finecke og Carlsen.

Gaar man fra Regeringen til Folkerepræsen-

*) Af Ministrene have 9 hørt til Lensadelen og 3 været Stamhusbesiddere, altsaa en Tredjedel af alle de adelige Ministre.

tationen, bliver Forholdet aldeles lignende eller vel snarere endnu ringere. Ud over dem, der tillige ere blevne Ministre, have kun nogle enkelte Adelsmænd spillet nogen større politisk Rolle — fremhæves bør C. Bille, Holstein-Ledreborg og C. Krabbe — og hvad enten man ser til Landsting, Folketing eller Rigsraad, vil det hurtig staa klart, at det er de borgerlige Medlemmer, som baade have ydet den overvejende Del af Arbejdet og øvet den aldeles afgørende Indflydelse. I Tidsrummet 1849—63 valgtes 19 Adelsmænd til Landstinget og 22 til Folketinget — til den grundlovgivende Rigsforsamling 1848 ialt 11, men deraf vare kun 4 folkevalgte — og endvidere til Rigsraadet 8, samt 9 kongevalgte; men af disse 17 var der kun 5, som ikke tillige havde været Rigsdagsmænd, og af de første 41 havde 5 siddet i begge Ting, saa at der ialt kun blev 41, som fik Del i det politiske Liv i dettes første Tidsrum. Derimod er der siden 1864, altsaa i mere end den dobbelte Tid, ikke valgt flere end 20 til Folke- og 25 til Landstinget foruden de 14 kongevalgte, hvoraf dog 5 maa regnes fra som tidligere folkevalgte i samme Tidsrum. Med andre Ord: i de sidste 38 Aar have ialt 52 Adelsmænd været Medlemmer af Rigsdagen, medens i de første 14 fire Femtedele af dette Tal eller 41 valgtes til Folkerepræsentanter. For Øjeblikket sidder i Folketinget kun 1, nemlig C. Krabbe, og i Landstinget 12, deraf 5 konge- og 7 folkevalgte, d. v. s. nærmest Godsejer-Repræsentanter.

I Forvaltningen er Adelens Tilbagegang ligesaa umiskendelig som i selve Regeringen, endog for saadanne Grenes Vedkommende, der i gamle Dage regnedes for at tilhøre den fortrinsvis. Kun den diplomatiske Tjeneste synes endnu saa temmelig at være i dens Hænder, skønt der siden 1848 har været enkelte borgerlig fødte Diplomater. Medens der før 1848 kun var nogle faa borgerlige Amtmænd, har senere næsten Halvdelen af disse Embeder i Regelen været i borgerlige Hænder, for Øjeblikket 9 imod 11, naar Overpræsidentens Post regnes

med. Ved Krigens Udbrud 1848 var der 6 adelige Generaler og et Par Admiraler, og i Krigen 1848—50 vare alle tre Overgeneraler (Hedemann, Bülow og Krogh) og 3 af de andre højere Officerer, som vandt mest Ry (Schleppegrell, Moltke og Krabbe) adelige; for Krigen 1864 gælder det om 3, Lyttichau, Hegermann Lindencrone og Wilster. Nu for Tiden er der kun én adelig General, Hedemann, foruden en nylig afgaaet, Bauditz, 3—4 Oberster og 1 Kommandør. Der findes ikke længer nogen adelig Generalpostdirektør, ingen Overførster (1848 var der 4), ingen Højesterets- men vel 3 Overretsassessorer, og i de ministerielle Kontorer er Adelen kun svagt repræsenteret. Derimod er der nu, hvad man ikke kendte tidligere, en adelig Biskop (Leunbach), en Provst (Cederfeld Simonsen), et Par Præster — og ikke saa faa Præstefruer.

Vil man undersøge Adelen's Indflydelse paa Folkets aandelige Liv, vil man i de sidste to Menneskealdre finde endog saa betydelige Navne i Litteraturen som C. Hauch, Chr. Wilster, H. V. Kaalund og Carl Bille; fremdeles nu for Tiden Sophus Bauditz, Palle Rosenkrantz og Per Scavenius; Komponister som H. Løvenskjold og Chr. Barnekow; Billedhuggerinden Adelgunde Vogt, født Herbst; Jurister som Kolderup Rosenvinge, Fr. Krieger, A. V. Scheel og C. C. Holck, Oldgranskerne Herbst og E. Vedel, Zoologen H. Krabbe og Botanikeren Kolderup-Rosenvinge. Endvidere have M. Rosenørn, J. Wichfeld, Fr. og Thyra Sehested, O. Lütken mere eller mindre dyrket Historie eller Oldgranskning, Sten Bille Geografi og Fr. Roepstorff Sprogstudiet. Men det bør ikke glemmes, at næsten alle disse høre til den uegenlige Adel, d. v. s. til den, der ved Livsvilkaar og Livsvaner helt er gaaet over i Borgerstanden. At det kun er grumme lidt, der fra vor Godsejer-Adel ydes til Videnskabs og Kunsts Fremme, er saa aabenlyst og almenkendt, at det kun behøver at nævnes her. For at være aldeles fuldstændig, kan man nævne, at i den nyeste Tid flere Adelsmænd have sluttet

sig virksomt til den indre Missions Arbejde (Holstein-Holsteinborg, Moltke Nørager og Barner), at en enkelt (Nutzhorn) i en Menneskealder har været knyttet til Folkehøjskolen, og at 2—3 høre til Dagspressens Medarbejdere.

Tilbage staar endnu at undersøge Adelen's Indflydelse paa Folkets økonomiske Liv. Det vil da sikkert blive indrømmet fra alle Sider, at den ikke spiller nogen Rolle i det egenlige Forretningsliv, omend enkelte Adelsmænd have indtaget — tildels endog ledende — Stillinger i forskellige Pengeinstituter (Banker, Sparekasser o. lign.); mærkeligt nok er det næsten de samme, der ogsaa have taget Del i det politiske Liv (Holstein-Holsteinborg, J. Neergaard, Reedtz-Thott, C. og O. Sehestedt-Juel, P. B. Scavenius). Og med Hensyn til Landbruget er det jo saa, at ligesom det i det Hele ikke er det store, men det mindre Hartkorn, der har gjort de største Fremskridt i den sidste Menneskealder, og som nu giver Landbruget dets egenlige Præg, saaledes er det kun rent undtagelsesvis adelige Godsejere (C. Castenskjold til Borreby, Wedell-Wedellsborg til Overdrevsgaarden) der have optraadt som Foregangsmænd paa dette Omraade, og som Helhed kunne de aldeles ikke maale sig med de borgerlige Godsejere (Tesdaorph, H. Branth, Valentiner o. fl.). Man maa derfor nærmest se paa den Magt, der øves alene ved Besiddelsen af Jordegods. Den er selvfølgelig væsenlig formindsket i de sidste 50 Aar ved det store Salg af Fæstegaarde til Selvejendom; men endnu er der dels alle de Hovedgaarde, som høre til Len og Stamhuse, dels det Bøndergods, som endel af disses Besiddere haardnakket have holdt fast ved (især paa Fyn), og fremdeles de Herregaarde, som falde udenfor Lensbaandet, men ere i Adelsmænds Eje. Det er ikke saa let en Sag at faa nøjagtig Kundskab om, hvormeget Hartkorn der saaledes ligefrem eller middelbart er samlet paa adelige Hænder; Opgivelserne i Statskalenderen svare ikke helt til dem i Traps topografiske Beskrivelse, og ingen af disse Kilder synes at være fuldt paalidelig, bl. a. i Hen-

seende til at skelne mellem Arvefæste og almindeligt Fæste. Men da det her kun er Opgaven at faa klart Forholdet imellem den adelige og den uadelige Jordbesiddelses Masse, have mindre Unøjagtigheder ikke stort at sige.

Efter hvad der kan uddrages af Statskalenderen, falder paa Lenene (Grevskaber og Baronier), samt Stamhuse og Fideikommissar, forsaavidt disse ere i adelig Besiddelse, ialt 16,448 Tdr. Htk. under Hovedgaardene og 16,927 Tdr. Htk. Fæstegods; desuden have adelige Godsejere tilsammen 8,107 Tdr. Htk. paa Sædegaarde og andre Gaarde over 12 Tdr. Htk., samt 6,431 Tdr. Htk. Fæstegods eller anden Jord udenfor Hovedgaardene*). Herunder skjuler sig vistnok endel Arvefæste, thi der var ialt 1895 kun 21,000 Tdr. Htk. Fæstegods, og noget heraf er jo i borgerlig Besiddelse, — og ligeledes endel Jord, der ligefrem tilhører Ejerne. Men i de store Træk ere Opgivelserne dog rigtige, og der vil saaledes ialt tilhøre Adelsmænd her i Landet 48,000 Tdr. Htk. (deraf den større Halvdel ligefrem og den mindre Halvdel middelbart som Fæstegods), eller en Ottendedel af hele

*) Heraf falder paa	Under Hovedgaardene	Fæstegods		
Grevskaberne	7,147 Tdr. Htk.	7,943 Td. Htk.		
Baronierne	3,366 —	3,260 —		
Stamhusene	4,659 —	4,955 —		
Fideikommissarerne ..	1,276 —	769 —		
Tilsammen	16,448 —	16,927 —		
Sædegaarde	6,240 —	6,026 —		
andre Gaarde	1,867 —	405 —		
ialt	24,555 —	23,358 —		
				Landsdelenes samlede Hrtk.
Sjælland, Møen	9,712 —	9,668 —		115,371
Lolland, Falster	3,041 —	2,488 —		30,859
Fyn	7,003 —	8,691 —		58,896
Nørrejylland	4,799 —	2,511 —		170,813
	24,555 —	23,358 —		375,939

Landets Hartkorn (382,000 Tdr.). Paa Fyn er den adelige Brøk dog over en Fjerdedel, medens den i Nørrejylland knap er en Treogtyvendedel.

Efter hvad der ovenfor er fremstillet, vil vel Ingen kunne skjule for sig selv, at Adelen's Rolle her i Landet er om ikke udspillet, saa dog i den sidste Menneskealder væsenlig forringet, og der er fornuftigvis ingen Grund til at vente nogen synderlig Ændring heri. Den Forhaabning, som Forfatteren af »Bjørnø« (S. 137 flg.) lader sin Helt udtale, om den »Mission, der endnu skulde være for Adelen som Stand herhjemme«, nemlig som et særlig »konstant Element«, har sandelig kun ringe Grund under Fødderne, især hvis Adelen skal indskrænkes til Lens- og Stamhusbesidderne. Selvfølgelig staar den Mulighed endnu aaben, at der fra Adelen igen kan udgaa Digttere, som kunne maale sig med Schack Staffeldt, Hauch og Kaalund, eller Videnskabsmænd som Krieger og Scheel, eller Politikere, der kunne naa at spille den Rolle, som det hverken lykkedes Blixen Finecke eller C. Bille. Men dermed er Kravet paa en Særstilling, end sige en Særret jo ingenlunde godtgjort. Og naar om en Menneskealder Tallet paa de her i Landet hjemmehørende Adelslægter rimeligvis er sunket ned til 150, og naar de fleste af disse ere blevne endnu mere indgiftede i Middelstanden og i alle Forhold endnu mere sammenblandede med denne, end allerede nu er Tilfældet, hvor vil man da kunne tro, at der skulde kunne blive nogen virkelig Magt eller Mission tilbage for den ene Tredjedel af disse Slægter, der mere eller mindre har et Len eller Stamhus i Ryggen? Især, hvis der til den Tid er gjort Alvor af at opfylde Grundlovens Løfte om Stamhusenes Overgang til fri Ejendom, thi derved vil jo nemlig det falde bort, der endnu særpræger Adelen og kaster den sidste Glans over den.